

AANTEKENINGEN.

¹⁾ In verband met Barth's strijd tegen het Rooms-Katholicisme is het van belang te letten op zijn polemieken tegen het modern Protestantisme. In zijn dogmatiek van 1927 wijst hij den weg der modern-protestantsche dogmatiek af, maar spreekt met nadruk uit, dat „mit dem Gesagten keineswegs die theologische Neuzeit in globo als ein Feld voller Totenbeine beurteilt sein soll" (VI). Als theologen, met wie Barth zich min of meer verwant gevoelt, noemt hij: de beide Blumhardts, Dörner, Kierkegaard, Kohlbrugge (dubbel onderstreept), Kutter, Müller, Overbeck en Vilmar. De kritiek richt zich vooral tegen Schleiermacher en concentreert zich op de miskenning van het Woord Gods in de theologie sinds Schleiermacher. (Barth. *Das Wort in der Theologie von Schleiermacher bis Ritschl*, Zwischen den Zeiten 1928). Deze miskenning is identiek met het niet meer zuiver zien van de *genade Gods*, waarin de oorsprong ligt van de modern-protestantsche theologie, vgl. Barth. Samuel Werenfels, (1675—1740) und die Theologie seiner Zeit, Evangelische Theologie, 1936 vooral pag. 202 vv.

Het verdient voorts de aandacht, dat Barth steeds sterken nadruk legt op het feit, dat tegenover het Christendom kritisch ingestelde theologen soms aan de theologie belangrijke vragen kunnen stellen en haar daarin veel te zeggen hebben. Hij werkte dit uit ten opzichte van Overbeck (Unerledigte Anfragen an die heutige Theologie, 1928); van Feuerbach (Zw. d. Z., 1927, pag. 11 vv. en Zw. d. Z., 1928, pag. 105) en van Strausz (Zw. d. Z., 1928, pag. 105 en Barth, David Friedrich Strausz als Theologe, 1929, vooral pag. 31 vv.). Feuerbach en Strausz hebben de problematiek van de protestantsche theologie scherp gezien en hun „bijdrage" geleverd. Wel kwam deze niet zoozeer uit liefde, als wel uit haat tegen kerk en theologie voort, maar... „der liebe Gott braucht manchmal solche Assyrer und Babylonier um Jerusalem zur Ordnung zu rufen" (Zw. d. Z., 1928, pag. 105). Deze instelling van het „gefragt" worden keert in het conflict met het Catholicisme terug.

²⁾ Zie b.v. G. Wobbermin in zijn: Systematische Theologie nach religionspsychologischer Methode, Band II, pag. 17, 65, 112 vv., en Wobbermin, Rel. in Gesch. und Geg. V (2) s.v. Schleiermacher, Sp. 175. De overwinning op het subjectivisme is volgens Wobbermin „Forderung der Stunde" (Gibt es eine Linie Luther-Schleiermacher? Zeitschr. für Theol. und Kirche, 1931, pag. 250).

³⁾ Z. f. Theol. u. K., 1931, pag. 250 vv.

⁴⁾ G. Wobbermin, Syst. Theol. I, 1925.

⁵⁾ Barth, Dogmatik, 1927 (we citeeren de verschillende deelen van Barth's dogmatiek naar het jaar van verschijning) pag. 318: „Die Gnade des h. Geistes, durch die der Mensch der Offenbarung teilhaftig wird, besteht in dem Wissen des Glaubens... und in dem Tun des Gehorsams usw." Vgl. Barth, Die dogmatische Prinzipienlehre bei Wilhelm Herrmann, Zw. d. Z., 1925, pag. 279 over het „für wahr halten".

⁶⁾ Barth, Dogmatik, 1927, pag. 85.